

Donderdag 30 november 1916 – ochtendeditie

Londen, 29 november. Officieel bericht van vanavond. Ten oosten van Ieper hebben wij 2 geslaagde overvallen gedaan.

Vliegeraanval op Zeebrugge.

Londen, 29 november. De admiraliteit meldt: Gisteren hebben marinevliegtuigen de haven van Zeebrugge aangevallen. Wegens het mistige weer was het onmogelijk de uitslag van de aanval waar te nemen. Alle vliegtuigen zijn behouden teruggekeerd.

Donderdag 30 november 1916 – avondeditie

De Belgische vluchtelingen.

In ons blad van gisteren is het verslag opgenomen van een onderhoud, dat een vertegenwoordiger van de Korrespondenz Norden heeft gehad met generaal von Huene, de gouverneur van Antwerpen, over de wegvoering van Belgen naar Duitsland, en de vraag in hoeverre daardoor de in oktober 1914 door diezelfde generaal afgelegde beloften geschonden zijn. De voorstelling van die generaal lijkt ons wat eenzijdig, en daarom mogen wij er met een enkel woord nader op terugkomen.

Daarbij mag vooropgesteld worden, dat de “zachte drang”, die in oktober 1914 is uitgeoefend, om de terugkeer van de Belgische vluchtelingen naar hun land te verkrijgen, volstrekt niet uitsluitend is uitgeoefend, zoals het thans wel voorgesteld wordt, door onze regering en enkele andere Nederlandse overheidspersonen alleen, die dus nu als het ware voor hun goed geloof in de Duitse toezeggingen zouden moeten verantwoordelijk gesteld worden. In

de tweede helft van oktober, toen men tot bezinning kwam, en de stand van zaken begon te overzien, werd de overtuiging meer en meer gemeen goed, dat de Belgen in hun eigen belang naar hun haardsteden behoorden terug te keren, en vrijwel iedereen, die invloed kan uitoefenen, heeft daartoe meegewerkt. Toen professor Meyers met enkele anderen naar Antwerpen vertrokken was, om daar over de terugkeer van de Belgen te gaan spreken, seinde prof. Niermeyer ons dan ook: "Met spanning wordt hun terugkomst afgewacht", en de volgende dag uit Bergen op Zoom: "Het grote probleem is natuurlijk: de terugkeer naar Antwerpen."

Tot de terugkeer is dan ook niet slechts van Nederlandse zijde en door de in Antwerpen gevestigde intercommunale commissie onder voorzitterschap van Louis Franck meegewerkt, ook de Belgische vertegenwoordiger in ons land, baron Fallon, heeft de terugkeer bevorderd. "Suis favorable à retour" seinde hij, toen hem door de Belgische vice-consul te Hansweert om voorlichting gevraagd werd.

Er was dus, herhalen wij, in de tweede helft van oktober een tamelijk verspreide mening, dat terugkeer gewenst was. Dit werd gewenst geacht, niet omdat gelijk generaal von Huene suggereert, de mensen hier honger leden en zo goed als krankzinnig waren. De huisvesting van de vluchtelingen liet in die dagen zeker te wensen, maar aan voedsel was na de allereerste dagen van de overstroming met vluchtelingen geenszins gebrek, en de stemming was er volstrekt niet een van grote opwinding doch van verregaande gelatenheid en apathie. En indien generaal von Huene aan Korrespondenz Norden verteld heeft, dat "later" de grote massa, die eerst niet tot terugkeer te overhalen was, niettemin gevolgd is "wellicht uit honger of uit gebrek aan onderdak", dan heeft hij zich overgegeven aan een miskennis van de feiten en omstandigheden, die hem niet fraai staat. Toen de grote massa terugkeerde, na weken en maanden, was hier in voedselvoorziening en onderdak zeer behoorlijk voorzien. De

cijfers van de vluchtelingenkampen kunnen uitwijzen, wanneer “de grote massa” haar terugkeer begonnen is.

Waardoor is nu aanvankelijk de terugkeer tegengehouden, en later bevorderd? De terugkeer werd in hoofdzaak opgehouden om tweeërlei redenen. Ten eerste, omdat er onder de Belgische vluchtelingen geruchten gingen, dat de bevrijding van Antwerpen voor de deur stond. De Engelsen, heette het, maakten zich daartoe op, en weldra zou Antwerpen door de bondgenoten opnieuw worden belegerd, en ontzet. Daarbij kwam de vrees, dat alle, of althans de weerbare mannen bij hun terugkeer zouden worden in hechtenis genomen en naar Duitsland vervoerd.

Met de eerste reden had generaal von Huene niets te maken. Hij heeft er terecht tegenover de Korrespondenz Norden niet van gesproken.

Doch de andere oorzaak van de vertraagde terugkeer der Belgen naar hun land kan niet buiten beschouwing worden gelaten. Toen bleek, dat de voorspiegeling van het ontzet van Antwerpen door de Engelsen niet in vervulling kwam, en dus die oorzaak van angst voor de vluchtelingen was weggenomen, bleef immers in hoofdzaak nog alleen de tweede bestaan. Daaromtrent nu had generaal von Huene zeer bepaaldelijk beloften afgelegd. De teruggekeerde mannen zouden niet naar Duitsland worden vervoerd, zij zouden niet aan oorlogsarbeid worden gesteld. Slechts zij, die tot het Belgische leger behoorden, zouden als krijgsgevangenen worden beschouwd, en van deze categorie waren de burgerwachten uitgezonderd.

Nu wilden de Belgen deze beloften niet aanstonds geloven, en de terugkeer in groten getale bleef dus, ondanks de toezeggingen, uit. Eerst toen na verloop van tijd uit de ondervinding van enkele teruggekeerden bleek, dat de beloften werden nagekomen, begon

zich het geschokte vertrouwen te herstellen, en zo nam de terugkeer toe, tot hij tenslotte betekende omvang aannam.

Waar wij in het interview lezen:

“Franck vertrok met mijn toestemming naar Nederland om persoonlijk invloed te oefenen en de vluchtelingen begonnen terug te keren, gedeeltelijk wel als gevolg van gezegde invloedsoefening. De grote massa volgde later wellicht uit hongers of uit gebrek aan onderdak en omdat zij vernam, dat in Antwerpen volslagen orde heerste.”

worden dus de feiten juist omgekeerd. De vluchtelingen, die na het bezoek van de heer Franck “beganen terug te keren”, hebben dat wellicht gedaan uit gebrek aan onderdak hier te lande. “De “grote massa” is teruggegaan, omdat men, dank zij ook de invloedsoefening van Franck, en de ondervinding der voortrekkers in de mening ging verkeren, dat de Duitsers werkelijk hun beloften wilden houden.

Hieruit blijkt, dat het niet aangaat, de afgelegde beloften voor te stellen als beloften die slechts toepasselijk waren op een toestand van twee jaar geleden. De beloften hebben eerst veel later hun uitwerking gehad, en hebben de grondslag uitgemaakt voor hetgeen sindsdien tot de huidige dag is gebeurd.

Daarom kunnen ze nu, nu eigenlijk de tijd, om ze na te komen, eerst echt daar is, niet worden opzij geschoven.

De Koningin-Regentes.

Wolff seint uit Berlijn:

Naar wij vernemen, zal het Nederlandse poststoomschip Koningin-Regentes, dat onlangs als buit is opgebracht, weer vrijgelaten worden.

Dit stoomschip werd de 10^e dezer, op weg van Vlissingen naar Londen in de buurt van het vuurschip Noordhinder volgens het buitgerecht door een Duitse duikboot aangehouden. Daar een grondig onderzoek van het stoomschip op de plaats van aanhouding uitgesloten was wegens de mogelijkheid, dat er vijandelijke strijdkrachten zouden opdagen, is het stoomschip naar Zeebrugge en van daar naar Oostende gebracht. Uit een onderzoek bleek, dat de kapitein en de telegrafist van het stoomschip draadloze telegrammen afgezonden hadden om Nederlandse oorlogsschepen op te roepen. Daar deze draadloze telegrammen ongetwijfeld ook door Engelse strijdkrachten ter zee opgevangen hadden kunnen worden, konden zij als een ondersteuning uit nalatigheid van vijandelijke oorlogvoering ter zee beschouwd worden. Verder bleek, dat drie leden van de bemanning van het stoomschip hulp verleend hadden aan een Engelse koerier, door nl. op zijn verzoek zijn koerierszak onder de postzakken, die het stoomschip vervoerde, te verstoppen. Tegen deze drie Nederlanders is wegens hulpverlening aan de vijand een onderzoek voor de krijgsraad aanhangig gemaakt.

De post van het stoomschip wordt, naar wij vernemen, op contrabande, papieren geld, handelspapieren, die geëndosseerd kunnen worden en verkoopbare effecten onderzocht en van de uitkomst van dat onderzoek wordt de verder verzending afhankelijk gesteld, terwijl het stoomschip zelf vrijgelaten zal worden. Daar uit het optreden van een deel van de scheepsbemanning, dat met de onzijdigheid in strijd is, een aanklacht tegen het schip zelf afgeleid kon worden en dit aan een proces voor het buitgerecht onderworpen kon worden, moet het vrijlaten van het schip als een teken van grote

tegemoetkoming tegenover de Nederlandse eigenaars beschouwd worden.

Zekere voorvallen, die er na het opbrengen van de Koningin-Regentes tussen de duikboot en de door de draadloze telegrafie van het Nederlandse stoomschip opgeroepen Nederlandse zee strijdkrachten gebeurd zijn, zullen, naar wij vernemen, een diplomatiek naspel hebben.

Bij informatie, ingwonnen bij de Maatschappij Zeeland was hiervan niets bekend.

De Belgische zwarte lijst.

De Telegraaf heeft een opgave ontvangen van de door de Belgische regering op de zwarte lijst geplaatste Nederlandse en Nederlands-Indische firma's. Deze lijst is volkomen gelijklopend met de reeds door de Engelse regering gepubliceerde lijsten. Eén firma, in Nederlands Oost-Indië gevestigd, op de Engelse lijst voorkomend, is echter niet op de lijst van de Belgische regering geplaatst. Het is de Société Coloniale Indo-Belge te Batavia.

Berlijn, 30 november. Officieel: Front prins Albrecht van Wurtemberg: In de boog van Ieper vielen, na krachtige voorbereiding door de artillerie, vijandelijke afdelingen op een breedte van ongeveer 3 km onze stellingen aan. Zij werden door vuur, op enkele plaatsen in een gevecht op korte afstand, afgeslagen.

Het wegvoeren van Belgische burgers.

Londen, 30 november. De Daily Telegraph verneemt uit New York, dat Gerard de 2^e december naar Duitsland vertrekt om zijn gezantschap te Berlijn te aanvaarden. Hij zal een persoonlijke boodschap van president Wilson meenemen, waarin aangedrongen

wordt op herziening van de verordening betreffende het wegvoeren van Belgische burgers, waardoor België zich van de welwillendheid der onzijdigen vervreemdt.

Parijs, 30 november. Het is bekend, dat Vandervelde bij het Internationale Socialistische Bureau geprotesteerd heeft tegen de deportaties. Het bestuur van de Franse socialistische partij heeft hem geantwoord, dat het met hem is in zijn protest. Frankrijk zal de strijd niet opgeven voor België in zijn fiere onafhankelijkheid hersteld is. Dit antwoord is ook ondertekend door de Franse socialistische ministers Sembat en Thomas.

Londen, 29 november. Officieel bericht van vanavond. Wij hebben vanochtend een vijandelijke aanvalspoging ten zuiden van Nieuwkapelle afgeslagen.

Ten oosten van Ieper hebben wij twee geslaagde overvallen gedaan.

Van de Belgische grens worden aan de Nieuwe Arnhemsche Courant de volgende berichten gezonden:

Dr. Michiels van Scherpenheuvel is door de Duitse overheid veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf en 7000 mark boete, omdat hij verdacht werd het vertrek van jonge lieden begunstigd te hebben. Hij is iemand, die door zijn weldaden door de bevolking zeer bemind wordt.

De spoorlijn van Zichem naar Scherpenheuvel is opgebroken en de rails zijn weggevoerd.

De jongelieden in Aarschot en Diest zijn overgebracht naar Leuven, waar zij hun vertrek afwachten.

Te Putte moesten de mannen zich heden voor waarschijnlijk vertrek aanmelden. Uit de omstreken zijn ze reeds weg. Putte alleen was tot heden nog gespaard gebleven.

Het bericht omtrent de straf, aan Brussel opgelegd, is bevestigd. De winkels moeten om 7 uur gesloten zijn, na welke tijd het verkeer verboden is.

Uit Willebroek en omstreken werden weer 170 man gedeporteerd; gisteren moesten 400 man vertrekken. Tot nu toe werden in het kanton Lokeren reeds 2500 man gedeporteerd.

De Duitse Kriegsnachrichten, een blad dat in het oorlogspersbureau te Berlijn wordt samengesteld, verdedigt de wegvoering van de Belgen op deze gronden:

Twee feiten staan vast. De maatregelen tegenover de werkloze Belgen waren nodig – de economische nood van de Belgen is een gevolg van de uithongeringsoorlog van de entente.

“Art. 43 van de Haagse conventie legt ons zelfs uitdrukkelijk de verplichting op, alle nodige maatregelen te treffen ter handhaving en tot herstel van de openbare orde en het openbare leven in bezet gebied. En in welke mate de Engelse blokkade de schuld is van de economische ruïne van België, blijkt duidelijk uit hetgeen de gouverneur-generaal tegen een Amerikaanse verslaggever heeft gezegd. Baron von Bissing zegde woordelijk: “Dank zij Englands onmeedogende economische wurging van België zijn op het ogenblik ruim een miljoen Belgen, mannen, vrouwen en kinderen, van de openbare liefdadigheid afhankelijk. Door de versperring van de toevoer van grondstoffen en door het verbod van de uitvoer van fabricaten heeft Engeland nagenoeg 500.000 Belgische arbeiders tot

een chronische toestand van demoraliserend nietsdoen veroordeeld. Met hun gezinnen komen zij ten laste der gemeenten.”

Terecht, zegt het blad tenslotte, heeft von Bissing de verplaatsing van de Belgische arbeiders “een weldaad voor henzelf en een zegen voor het land” genoemd, “want onder de tegenwoordige omstandigheden” besluit het blad, “is de gedwongen verplaatsing van de werkloze Belgen naar Duitsland het enige middel om hele lagen der bevolking voor verwording te vrijwaren”.

Hedennacht is de 19-jarige smokkelaar A. van Overloop te Koewacht doodgeschoten.